

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2020.gada 17.decembrī Nr.1-5/230

Uz 03.12.2020 1-38/3023

Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija
lasma.stabina@iem.gov.lv

*Par informācijas sniegšanu ASV TIP
Report 2021 sagatavošanai*

Tiesībsargs 2020.gada 3.decembrī saņēma Iekšlietu ministrijas 2020.gada 3.decembra vēstuli Nr.1-38/3023 "Par informācijas sniegšanu ASV TIP Report 2021 sagatavošanai", kurā lūdzat tiesībsargam līdz 2020.gada 30.decembrim savas kompetences ietvaros sniegt informāciju par rezultātiem cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas jomā pārskata periodā no 2020.gada 1.apriļa līdz 2020.gada 31.decembrim, un plānotajām iniciatīvām līdz 2021.gada 31.martam atbilstoši pielikumā pievienotajiem jautājumiem. Savukārt informāciju par finansējumu un statistikas datus lūdzat sniegt līdz 2021.gada 11.janvārim par laika periodu no 2020.gada 1.janvāra līdz 2020.gada 31.decembrim.

Tiesībsargs, iepazīstoties ar uzdotajiem jautājumiem, savas kompetences ietvaros var sniegt informāciju uz sekojošiem jautājumiem:

1. Cilvēku tirdzniecības raksturojums. D. Publiskā sektora loma cilvēku tirdzniecības apkarošanā:

Tiesībsarga redzeslokā jau ilgu laiku bija jautājums par cilvēku tirdzniecības novēršanā iesaistīto institūciju un organizāciju sadarbības un koordinācijas trūkumu, kas attiecas uz cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanu un novirzīšanu pie sociālo pakalpojumu sniedzējiem.

Tiesībsarga ieskatā valstī pašlaik nav izstrādāts skaidrs visām iesaistītajām pusēm saprotams rīcības modelis cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanā, kā arī efektīvs mehānisms informācijas nodošanā un apmaiņā starp valsts iestādēm un sociālo pakalpojumu sniedzējiem. Tas attiecīgi rada risku, ka cilvēku tirdzniecībā cietušās personas netiek atpazītas un līdz ar to arī nesaņem no valsts palīdzību, lai atgūtos no pārdzīvotajām sekām.

Tāpēc tiesībsargs uzskata, ka cilvēku tirdzniecības novēršanas jomā ir nepieciešams pilnveidot normatīvo regulējumu un izstrādāt vienu visaptverošu likumu, kas būtu kā koordinējošs likums, kas precīzi noteiktu, kam un kā ir jādarbojas, kā arī tajā būtu iestrādāti pamatprincipi un jēdzieni, kā arī kritēriji, kas jāņem vērā jebkurā iespējamā cilvēku tirdzniecības gadījumā.

Ievērojot minēto, tiesībsargs 2020.gada 30.aprīlī vērsās pie Ministru prezidenta ar lūgumu nodrošināt, ka tiek veiktas atbilstošas darbības normatīvā regulējuma pilnveidošanā cilvēku tirdzniecības novēršanas jomā, tostarp apsverot jauna visaptveroša likuma, t.s., “jumta” likuma, izstrādi. Tiesībsarga vēstule Ministru prezidentam pieejama [tiesībsarga mājaslapā](#).

Ar 2020.gada 25.augusta Ministru prezidenta [atbildi](#) tiesībsargs tika informēts, ka drīzumā tiks uzsākta nepieciešamā normatīvā regulējuma izstrāde, lai pilnveidotu nacionālo sadarbības un koordinācijas mehānismu cilvēku tirdzniecības novēršanai.

Savukārt 2021.gada ietvaros tiesībsargs pēc Iekšlietu ministrijas aicinājuma ņems aktīvu dalību paša normatīvā akta izstrādē un ar savām rekomendācijām un ieteikumiem palīdzēs to radīt.

2. Publiskā sektora loma cilvēku tirdzniecības apkarošanā. A. cilvēku tirdzniecības novēršanas aktivitāšu vadīšana un koordinēšana:

Tiesībsargs pamatnostādņēs norādītās funkcijas veic Tiesībsarga biroja esošā finansējuma ietvaros, un arī 2021.gadā nav paredzēti papildu līdzekļi konkrētu ar cilvēku tirdzniecību saistītu aktivitāšu īstenošanai.

3. Izmeklēšana, kriminālvajāšana, iztiesāšana un sodu noteikšana cilvēku tirdzniecības lietās. E. Apmācības:

1. Tiesībsarga biroja darbinieks 2020.gada 15.oktobrī piedalījās Austrijas Eiropas un starptautisko lietu ministrijas organizētā virtuālās konferences “Cilvēku tirdzniecība koronavīrusa laikos” 4.seminārā “Koronavīrusa krīze un upuru atbalsts: ietekme uz cilvēku tirdzniecībā cietušām personām un paaugstināti ekspluatācijas riski”.

2. Tāpat Tiesībsarga biroja darbinieks 2020.gada 4.decembrī piedalījās projekta FLOW ietvaros organizētā konferencē “Darbaspēka tirdzniecības atklāšana un izmeklēšana - daudznozaru sadarbības stiprināšana”.

3. Visbeidzot projekta “Efektīva novērošanas un izraidīšanas procesa realizēšana (1.posms)” (Nr.TSB/PMIF/2018/1) 3.pasākuma “Cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanas procedūru pilnveidošana izraidīšanas procesā” ietvaros Tiesībsarga biroja darbinieki sadarbībā ar Valsts robežsardzi 16.11.2020. un 26.11.2020. tiešsaistes režīmā organizēja divus apmācību seminārus, lai veicinātu iespējamo cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanu piespiedu izraidīšanas procesā, kā arī stiprinātu iesaistīto institūciju sadarbību. Divu semināru laikā tika apmācīti 42 dalībnieki no Valsts robežsardzes, bāriņtiesām, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas, biedrībām “Patvērums “Drošā māja”, “Centrs MARTA” un “Latvijas Sarkanais Krusts”. Apmācības tika finansētas no projekta līdzekļiem.

Informācija par veiktajām apmācībām pieejama [tiesībsarga mājaslapā](#).

Lai gan projekta 3.pasākums noslēdzās 2020.gada nogalē, arī 2021.gadā ir paredzēts turpināt organizēt apmācības valsts un pašvaldību iestādēm, kā arī nevalstiskajam sektoram, lai veicinātu iespējamo cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanu piespiedu izraidīšanas procesā, kā arī stiprinātu iesaistīto institūciju sadarbību.

5. Preventīvais darbs. D. Darbinieku atlase un uzraudzība:

Tiesībsargs 2020.gada 22.aprīlī [informēja](#) sabiedrību par situācijām no kurām ir nepieciešams uzmanīties, lai COVID-19 pandēmijas laikā nekļūtu par cilvēku tirdzniecības upuri.

Tiesībsargs uzsver, ka darba zaudēšana var piespiest cilvēku izkāpt no savas komforta zonas un savas un ģimenes labklājības nodrošināšanai izšķirties par jaunu iepriekš neapgūtu darbu veikšanu. Ārkārtējās situācijas laikā šos apstākļus var prasmīgi izmantot negodīgas personas savu savtīgo interešu realizēšanā. Tie var būt gan negodīgi komersanti un cilvēki ar krāpnieciskiem nolūkiem, gan organizētu tīklu cilvēku tirgotāji.

Tāpēc tiesībsargs aicināja ikvienu Latvijas iedzīvotāju ļoti rūpīgi izvērtēt dažādu sludinājumu, tajā skaitā jaunu darba piedāvājumu, saturu, lai nekļūtu par cilvēku tirdzniecības vai cita noziedzīga nodarījuma upuri. Latvijas iedzīvotāji tika aicināti pirms stāšanās darba attiecībās pārliedzināties par darba devēja sniegtās informācijas patiesumu, kā arī īpašu uzmanību pievērst pašam darba devējam – tā juridiskajam statusam, sasniedzamībai un kontaktinformācijai, un bez iepriekšējas pārbaudes atturēties no pēkšņu, un esošajai tirgus situācijai neatbilstošu (tajā skaitā atalgojuma ziņā) darba piedāvājumu pieņemšanas.

5. Preventīvais darbs. H. Seksa pakalpojumu pieprasījuma mazināšanas pasākumi:

Tiesībsargs savas kompetences ietvaros [sniedza priekšlikumus un iebildumus](#) par likumprojekta “Prostitūcijas ierobežošanas likums” papildināto redakciju.

Tiesībsarga ieskatā izvēlētais regulējums, kur pie atbildības par prostitūcijas ierobežošanas pārkāpumiem ir saucama arī persona, kas nodarbojas ar prostitūciju, nav atbilstošs sociāli atbildīgas valsts principam un neaizsargā prostituēto personu cieņu. Šāda regulējuma rezultātā personas, kas savas ievainojamības vai bezpalīdzības stāvokļa dēļ tiek administratīvi sodītas par atsevišķu prostitūcijas ierobežošanas noteikumu pārkāpšanu, tiek atkārtoti viktimizētas un no cietušā padarītas par vainīgo.

Tiesībsarga ieskatā atbildībai par prostitūcijā iesaistīto personu izmantošanu ir jāgulstas tieši uz personām, kuras izmanto prostitūciju. Tādējādi ir pēc būtības jāmaina regulējums prostitūcijas jomā, nosakot prostitūcijas izmantošanas aizliegumu, kura pārkāpuma rezultātā pie atbildības tiek saukti prostitūcijā iesaistīto personu izmantotāji.

Ministru kabinets [2020.gada 25.februārī nespēja konceptuāli vienoties](#) par prostitūcijas tiesiskā regulējuma veidu un vietu Latvijas tiesiskajā telpā, tāpēc likumprojekta izskatīšana tika atlikta un tas netika virzīts izskatīšanai Saeimā. Līdz ar to joprojām Latvijas Republikā nav izstrādāts normatīvais regulējums prostitūcijas ierobežošanas jomā.

5. Preventīvais darbs. M. Norādiet citas iepriekš neminētās publiskā sektora cilvēku tirdzniecības novēršanas aktivitātes:

1. Tiesībsarga biroja darbinieki sadarbībā ar Valsts robežsardzi turpināja 2019.gadā uzsāktu projektu “Efektīva novērošanas un izraidīšanas procesa realizēšana (1.posms)” (Nr.TSB/PMIF/2018/1), kur viens no projekta pasākumiem ir cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanas procedūru pilnveidošana izraidīšanas procesā. Projekta ietvaros 2020.gadā Tiesībsarga biroja eksperti organizēja tikšanos ar Valsts robežsardzes koledžas amatpersonām un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, veica virkni ārvalstu tiesiskā regulējuma izpēti un tiešsaistes režīmā ieguva informāciju par Igaunijas un Nīderlandes praksi un pieredzi cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanā izraidīšanas procesā.

Projekts rezultējās ar izstrādātu [mācību materiālu](#) par cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanu izraidīšanas procesā, uz kā pamata tika organizēti divi apmācību semināri (sīkāku informāciju par apmācībām skatīt iepriekš – 3.E. sadaļā). Tāpat projekta rezultātā tika papildināta piespiedu izraidīšanas novērošanas procesa aptauja, kā arī vadlīnijas piespiedu kārtā izraidāmo personu uzraudzības mehānisma īstenošanai ar informāciju un jautājumiem, kas attiecas uz cilvēku tirdzniecību. Pilna informācija par projekta ietvaros veiktajiem pasākumiem un izpildes rezultātiem pieejama [tiesībsarga mājaslapā](#).

2. Tiesībsarga biroja darbinieki 2020.gada 14.decembrī piedalījās tiešsaistes sanāksmē ar Cilvēku tirdzniecības apkarošanas ekspertu grupu (GRETA), kuras ietvaros tika diskutēti un apspriesti dažādi jautājumi sakarā ar Eiropas Padomes Konvencijas par cīņu pret cilvēku tirdzniecību īstenošanas Latvijā trešās kārtas valsts novērtēšanas vizīti. Sanāksmē tika apskatīti dažādi jautājumi, kā: personu, kas cietuši cilvēku tirdzniecībā, pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, problēmas cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanā un novirzīšanā palīdzības sniegšanai, iesaistīto institūciju zināšanas un apmācības u.c.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Matīss Malojlo, 67686768
matiss.malojlo@tiesibsargs.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu